

Metropolitan

In Brussel en omgeving verandert de open ruimte voortdurend. Ze hoeft die veranderingen echter niet passief te ondergaan, want open ruimte bezit heel wat capaciteiten om een actieve, sturende en structurerende rol op te nemen in de kwaliteitsvolle ontwikkeling van de verstedelijkte ruimte. Toch blijft die potentie vandaag vaak nog onderbenut.

Foto: Jim Van de Velde

Landscapes

Onbekend, onbemind? Het potentieel van open ruimte in Brussel en de Rand

JULIE MABILDE [TEAM VLAAMS BOUWMEESTER] | ELKE VANEMPTEN [ILVO / TEAM VLAAMS BOUWMEESTER]

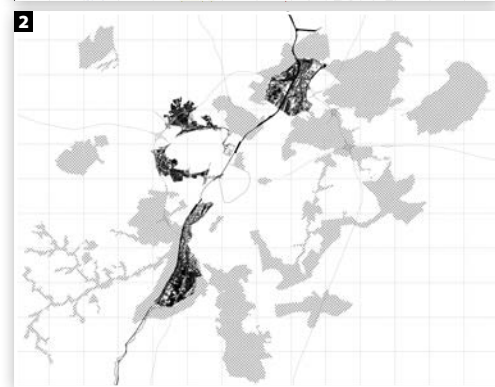
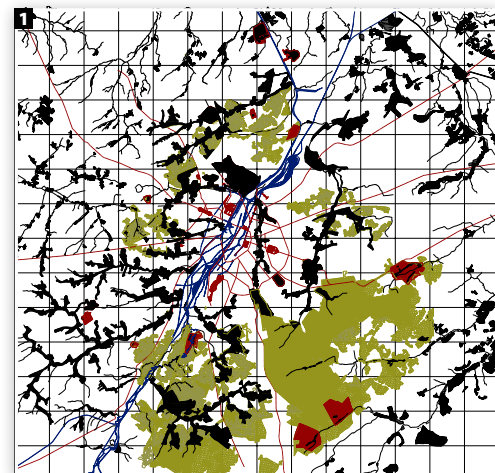
De sturende rol van open ruimte vormde de basis van het studiewerk binnen *Metropolitan Landscapes*. Via ontwerpend onderzoek werden zowel de open ruimte als de actoren die werkzaam zijn in het metropolitane gebied in en om Brussel verkend en uitgediept. De randstedelijke open ruimte, gelegen in de frontlinie van ruimtespeculatie en op de grens tussen meer verstedelijkt en landelijk gebied, kreeg daarbij speciale aandacht.

De studie *Metropolitan Landscapes* werd uitgevoerd in het kader van LABO RUIMTE. Voor de realisatie ervan bundelden Leefmilieu Brussel, de Vlaamse Landmaatschappij, Brussel Stedelijke Ontwikkeling, Ruimte Vlaanderen, de Brusselse en de Vlaamse Bouwmeester de krachten. In een latere fase werd deze coalitie nog versterkt met het Agentschap voor Natuur en Bos. Zo ontstond een bijzonder partnerschap tussen Brusselse en Vlaamse, stedelijke en 'open ruimte'-administraties. Gezamenlijk verkennen ze de manier waarop een andere, gedeelde blik op de positie en rol van open ruimte in dit metropolitane gebied kan ontstaan. De resultaten van de studie werden gebundeld in een boek.

Het Brusselse metropolitaan gebied staat voor grote maatschappelijke uitdagingen: het creëren van werkgelegenheid voor een diverse en snelgroeiende bevolking, de uitbouw van een efficiënt en duurzaam mobiliteitssysteem, kwaliteitsvolle voedselvoorziening, ecologisch en ruimtelijk waterbeheer, bouwen aan een energietransitie, biodiversiteitsverlies tegengaan, enz. Samenwerking is noodzakelijk, want de 'metropolitane ruimte' waarin deze uitdagingen spelen, functioneert nu eenmaal als een samenhangend ruimtelijk-sociaal systeem dat de gewest- en sectorgrenzen overstijgt. Ook in debatten rond landschap wordt de traditionele ruraal-urbane tegenstelling steeds meer ingeruild voor een 'metropolitaan landschap', dat bebouwde en onbebouwde ruimte integreert en dat urbane en rurale functies verweeft. De studie *Metropolitan Landscapes* onderzoekt hoe vanuit de uiteenlopende agenda's toch een gemeenschappelijke ambitie kan geformuleerd worden en samenwerkingsvormen kunnen worden opgezet die gericht zijn op een collectief belang. Met 'metropolitaan Brussel' – een term die vaak voer is voor discussie – wordt hier overigens bedoeld: het Brussels Gewest en de Vlaamse Rand.

Vier structuren en drie criteria voor een metropolitaan landschap

Bureau Bas Smets en LIST urbanism-architecture namen samen met de Earth System Sciences onderzoeksgroep van de VUB de eerste, verkennende fase van de studie voor hun rekening. Ze gaven een eigen interpretatie aan de term 'metropolitaan landschap', gingen na hoe die betekenis kan krijgen voor Brussel en hoe die definitie actoren kan verenigen rond een gezamenlijke doelstelling. Dit vooronderzoek was van cruciaal belang om bij de zeven initiatiefnemers een gedeeld begrippenkader te laten ontstaan. Het team identificeerde in eerste instantie vier grote landschappelijke structuren die, historisch gezien, het Brusselse landschap hebben gevormd: de Zennevallei, mettertijd doorsneden door vele andere infrastructuren; het bebouwde landschap, gedefinieerd als een reeks bewust geplande figuren zoals grote parken, pleinen en verkeersassen; het systeem van parken en open ruimten omringd door bebouwing; en ten slotte het fijnmazige rivieren- en bekenstelsel dat een basis geeft voor vele ontwikkelingen in Brussel. Die vier grote structuren worden door Bureau Bas Smets en LIST benoemd als het 'exemplarische landschap' dat als de onderliggende, richtinggevende structuur beschouwd kan worden voor de ontwikkeling van metropolitane landschappen in Brussel vandaag.

1 Het exemplarische Brusselse landschap, bestaande uit de 'vallei van de infrastructuur', het 'bebouwde landschap', het 'systeem van parken' en het 'natte landschap'. © Bureau Bas Smets & LIST

2 Overzicht van de vier testgebieden. © Bureau Bas Smets en LIST